

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

14. märts 2013*

Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Kohtualluvus, kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine tsiviil- ja kaubandusasjades — Artikli 5 punkti 1 alapunkt a ja artikli 15 lõige 1 — Mõisted „lepingutega seotud asjad” ja „tarbijaleping” — Lihtveksel — Käendus — Krediidilepingu tagatis

Kohtuasjas C-419/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel *Městský soud v Praze* (Tšehhi Vabariik) 21. märtsi 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. augustil 2011, menetluses

Česká spořitelna, a.s.

versus

Gerald Feichter,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud M. Ilešič (ettekandja), E. Levits, J.-J. Kasel ja M. Safjan,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: ametnik K. Sztranc-Sławiczek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 27. juuni 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

- Česká spořitelna, a.s., esindaja: *advokát* M. Vojáček,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,
- Šveitsi valitsus, esindaja: D. Klingele,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Šimerdová ja A.-M. Rouchaud-Joët,

olles 20. septembri 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: tšehhi.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 5 punkti 1 alapunkti a ja artikli 15 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud Tšehhi Vabariigis asuva Česká spořitelna, a.s (edaspidi „Česká spořitelna“) ja Austrias elava G. Feichteri vahelises vaidluses.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 44/2001

- 3 Määruse nr 44/2001 artikli 2 lõikes 1 on ette nähtud:
„Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.”
- 4 Määruse artikli 3 lõikes 1 on ette nähtud, et „[i]sikuid, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, saab teise liikmesriigi kohtusse kaevata üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras”.
- 5 Määruse 2. jaos „Kohtualluvus erandjuhtudel” sisalduva artikli 5 punkti 1 alapunktist a ilmneb:
„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:
 1. a) lepingutega seotud asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus”.
- 6 Sama määruse 4. jakku „Kohtualluvus tarbijalepingute puhul” kuuluva artikli 15 lõikes 1 on sätestatud:
„Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel [...], kui tegemist on:
 - a) kaupade järeelmaksuga müügi lepinguga, või
 - b) osamaksudena tasutava laenu või kaupade müügi rahastamiseks antava muud liiki krediidi lepinguga või
 - c) kõigil ülejäänud juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis kutse- või äritegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.”
- 7 Määruse nr 44/2001 artikli 16 lõikes 2 on sätestatud:
„Teine lepinguosaline võib algetada menetluse tarbija vastu üksnes selle liikmesriigi kohtutes, kus on tarbija alaline elukoht.”

Tšehhi õigus

- 8 Vastavalt seaduse nr 191/1950 vekslite ja tšekkide kohta §-le 75 on kehtiv lihtveksel dokument, mis sisaldab kõiki selles paragrahvis nõutud andmeid.

- 9 Seaduse nr 191/1950 § 76 lõike 1 kohaselt ei ole dokument, millel on märkimata mõni §-s 75 täpsustatud andmetest, lihtvekslina kehtiv, välja arvatud alljärgnevas paragrahvides kindlaks määratud juhtudel. Seaduse § 76 lõikes 3 on sätestatud, et kui konkreetne mäрге puudub, on lihtveksli väljaandmise koht maksekoht ja samal ajal vekslit väljaandja asukoht.
- 10 Vastavalt seaduse nr 191/1950 § 77 lõikele 2 on lihtveksli suhtes kohaldatav ka selle seaduse § 10. §-s 10 on ette nähtud, et kui lihtvekslit, mis on välja antud blankovekslina, ei ole täiendatud kokkulepitud korras, ei saa lihtveksli omanikule esitada vastuväidet, et seda kokkulepet ei ole järgitud, välja arvatud juhul, kui lihtveksli omanik on vekslit omandanud pahauselt või raske hooletusega.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 11 Äriühing Feichter – CZ s.r.o. (edaspidi „äriühing Feichter“), kelle asukoht on Brnos (Tšehhi Vabariik), andis 28. aprillil 2004 samuti Brnos välja blankoveksli Česká spořitelna, kelle asukoht on Prahas (Tšehhi Vabariik). Lihtveksel, millele äriühingu Feichter nimel kirjutas alla selle juhataja G. Feichter, anti välja eesmärgiga tagada selle äriühingu kohustusi, mis tulenesid tema ja Česká spořitelna vahel samal kuupäeval sõlmitud arvelduskrediidilepingust. G. Feichter, kelle elukoht on Austrias, kirjutas ka füüsilise isikuna lihtveksli esiküljele alla ja lisas märkuse „käendan“.
- 12 Andmed vekslisumma, maksetähtpäeva ja maksekoha kohta lisas Česká spořitelna lihtvekslile kooskõlas samal kuupäeval sõlmitud kokkuleppega vekslit täiendamise kohta. Täiendatud lihtveksel sisaldas äriühingul Feichter lasuvat tingimusteta kohustust maksta 27. mail 2008 Prahas Česká spořitelna nõudel viimasele 5 000 000 Tšehhi krooni.
- 13 Maksetähtpäeval esitati lihtveksel lunastamiseks maksekohas, see tähendab Prahas, kuid seda ei lunastatud. Seetõttu esitas Česká spořitelna Městský soud v Prazele (Praha linnakohus) maksekäsu kiirmenetluse avalduse, milles ta palus G. Feichterilt välja mõista lihtveksli alusel 5 000 000 Tšehhi krooni, millele lisandub alates 28. maist 2008 kuni vekslisumma tasumiseni sellelt summalt arvatav intress 6% aastas ning lihtvekslilt võetav komisjonitasu suuruses 16 666 Tšehhi krooni. Selles menetluses esitas G. Feichter vastuväite, et kuna ta elab Austrias, puudub Městský soud v Prazele kõnealuse asja lahendamiseks pädevus.
- 14 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas tema pädevus tuleb kindlaks määrata vastavalt eeskirjadele, mis reguleerivad kohtualluvust tarbijalepingute valdkonnas. Sellega seoses arutleb ta ka küsimuse üle, kas määruse nr 44/2001 artikli 15 lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud ning eelkõige kas põhikohtuasjas kõne all olevast lihtvekslist tuleneva õiguse, millele vekslit omanik tugineb vekslikäendaja vastu, saab kvalifitseerida selle artikli tähenduses lepinguga seotuks. Jaatava vastuse korral on Austria kohtutel pädevus põhikohtuasja lahendamiseks, arvestades, et määruse artikli 16 lõike 2 kohaselt võib tarbija vastu menetluse algatada üksnes selle liikmesriigi kohtutes, kus on tarbija alaline elukoht.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kaalub ka küsimust, kas käesoleval juhul on võimalik määrata pädevus kindlaks kooskõlas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunktiga a.
- 16 Sellega seoses tõstatab ta esiteks küsimuse, kas põhikohtuasjas kõne all olevast lihtvekslist tulenevaid õigusi saab kvalifitseerida lepinguga seotud õigusteks määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses vaatamata sellele, et Tšehhi õiguse kohaselt on lihtveksel abstraktne väärtpaber, mis ei kujuta endast lepingut, ehkki see on lepingu sisu esemeline väljendus.
- 17 Teiseks soovib ta teada, kas käesoleval juhul on tegemist vabatahtlikult võetud kohustusega, arvestades, et täpset maksekohta ei olnud kindlaks määratud ei lihtvekslis ega kokkuleppes vekslit täiendamise kohta. Nimelt kuigi see kokkulepe andis Česká spořitelna õiguse kanda lihtvekslile puuduvad andmed maksekoha kohta, ei olnud selles siiski ette nähtud kriteeriume, mille alusel oleks olnud

võimalik kindlaks teha, et selleks kohaks pidi olema just Praha linn. Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et ei saa välistada, et lihtvekslile maksekoha märkimine tõi kaasa nimetatud kokkuleppe rikkumise või et kokkulepe on oma ebamäärasuse tõttu tühine, ning sel juhul on keeruline jõuda järeldusele, et kõne all olev kohustus on võetud vabatahtlikult.

18 Neil asjaoludel otsustas Městský soud v Praze menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 44/2001] artikli 15 lõikes 1 kasutatud väljendit „küsimus[ed], mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil”, võib tõlgendada nii, et see hõlmab ka blankovekslina välja antud lihtvekslist tulenevaid nõudeid, mille vekslit omanik esitab vekslikäendaja vastu?

2. Kas olenemata vastusest esimesele küsimusele võib määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunktis a kasutatud väljendit „lepingutega seotud asjades” tõlgendada nii, et kui arvestada ainuüksi dokumendi kui sellise sisu, hõlmab see väljend ka blankovekslina välja antud lihtvekslist tulenevaid nõudeid, mille vekslit omanik esitab vekslikäendaja vastu?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

Vastuvõetavus

19 Česká spořitelna väidab, et esimene küsimus on vastuvõetamatu põhjusel, et see on puhthüpoteetiline ja see ei ole põhikohtuasja lahendamisel asjakohane, kuna määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 kohaldamise tingimused ei ole täidetud.

20 Tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ERTL artiklis 267 sätestatud menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, üksnes siseriiklikul kohtul pädevus põhikohtuasjas fakte tuvastada ja hinnata ning siseriiklikku õigust tõlgendada ja kohaldada. Samuti on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste vajalikkust kui ka asjakohasust. Järelikult, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud eelotsuse tegema (vt 25. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-553/11: Rintisch, punkt 15 ja seal viidatud kohtupraktika).

21 Seega võib Euroopa Kohus siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse lahendamisest keelduda üksnes juhul, kui on ilmselge, et taotletaval liidu õiguse tõlgendamisel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, või kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada talle esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised ja õiguslikud asjaolud (vt eelkõige 14. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-618/10: Banco Español de Crédito, punkt 77, ja eespool viidatud kohtuotsus Rintisch, punkt 16).

22 Käesoleval juhul ei ole aga sellise olukorraga tegemist. Nimelt nähtub eelotsusetaotlusest selgelt, määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 tõlgendamine on põhikohtuasja lahendamiseks vajalik, arvestades, et G. Feichteri vastuväide pädevuse puudumise kohta põhineb argumendil, et kuna ta kirjutas lihtvekslile alla füüsilise isikuna, on ta selle artikli tähenduses tarbija, ning et järelikult tuleb kohtualluvus kindlaks määrata vastavalt määruse sätetele, mis reguleerivad kohtualluvust tarbijalepingute valdkonnas.

23 Neil asjaoludel tuleb esimest eelotsuse küsimust pidada vastuvõetavaks.

Sisulised küsimused

- 24 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 44/2001 artikli 15 lõige 1 kuulub kohaldamisele selleks, et määrata kindlaks kohus, kellel on pädevus lahendada nõue, milles lihtveksli omanik, kelle asukoht on liikmesriigis, tugineb teises liikmesriigis elava vekslikäendaja vastu õigustele, mis tulenevad lihtvekslist, mis allkirjastati blankovekslina ja mida vekslid omanik hiljem täiendas.
- 25 Sissejuhatuseks tuleb meenutada, et määruses nr 44/2001 kasutatud mõisteid – eelkõige neid, mis sisalduvad määruse artikli 15 lõikes 1 – tuleb tõlgendada autonoomselt, tuginedes peamiselt selle määruse ülesehitusele ja eesmärkidele, et tagada määruse ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides (vt selle kohta 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-27/02: Engler, EKL 2005, lk I-481, punkt 33; 7. detsembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-585/08 ja C-144/09: Pammer ja Hotel Alpenhof, EKL 2010, lk I-12527, punkt 55, ning 6. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-190/11: Mühlleitner, punkt 28).
- 26 Seejärel tuleb märkida, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõige 1 on erand nii määruse artikli 2 lõikes 1 ette nähtud kohtualluvuse kindlaksmääramise üldreeglit, mille kohaselt tuleb hagi esitada kostja elukohaliikmesriigi kohtusse, kui ka sama määruse artikli 5 punktis 1 ette nähtud reeglist, mis puudutab kohtualluvuse erijuhtumeid lepingutega seotud asjades ja mille kohaselt kuulub vaidluse lahendamine selle riigi kohtute pädevusse, kus hagi esemeks olev lepinguline kohustus täideti või tuleb täita (eespool viidatud kohtuotsus Pammer ja Hotel Alpenhof, punkt 53, ning eespool viidatud kohtuotsus Mühlleitner, punkt 26). Seega tuleb artikli 15 lõiget 1 tõlgendada tingimata kitsalt (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Mühlleitner, punkt 27).
- 27 Lõpuks, kuna määrus nr 44/2001 asendab liikmesriikide vahelistes suhetes 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud hilisemate konventsioonidega uute liikmesriikide selle konventsiooniga ühinemise kohta (edaspidi „Brüsseli konventsioon“), kehtivad Euroopa Kohtu tõlgendused konventsiooni sätete kohta ka määruse sätete suhtes, juhul kui nende õigusaktide sätteid võib pidada samaväärseks (vt eelkõige 25. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-133/11: Folien Fischer ja Fofitec, punkt 31, ning 7. veebruari 2013. aasta otsus kohtuasjas C-543/10: Refcomp, punkt 18).
- 28 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba leidnud, et määrusega nr 44/2001 kehtestatud süsteemis on – nagu nähtub selle määruse põhjendusest 13 – artikli 15 lõike 1 paigutus sama, mis Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõigu puhul, ning see täidab sama ülesannet, milleks on kaitsta tarbijat kui nõrgemat poolt (vt selle kohta 14. mai 2009. aasta otsus kohtuasjas C-180/06: Ilsinger, EKL 2009, lk I-3961, punkt 41; eespool viidatud kohtuotsus Pammer ja Hotel Alpenhof, punkt 57, ning eespool viidatud kohtuotsus Mühlleitner, punkt 29).
- 29 Esimesele küsimusele tuleb vastata nendest kaalutlustest lähtudes.
- 30 Sellele küsimusele vastamisel tuleb tõdeda, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõige 1 on kohaldatav juhul, kui täidetud on kolm tingimust: esiteks on üks lepingupooltest tarbija, kes tegutseb oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, teiseks on leping sellise tarbija ja kutsealal tegutseva isiku vahel tõepoolest sõlmitud ning kolmandaks kuulub see leping ühte artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kategooriatest. Need tingimused peavad olema täidetud kumulatiivselt, mistõttu juhul, kui üks kolmest tingimusest ei ole täidetud, ei saa kohtualluvust kindlaks määrata vastavalt eeskirjadele, mis reguleerivad kohtualluvust tarbijalepingute valdkonnas.

- 31 Mis puudutab määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 kohaldamise esimest tingimust, siis kuigi selle sätte sõnastus ei ole Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõiguga täiesti identne, puudutavad vastavad muudatused kohaldamise tingimusi, millele tarbijalepingud peavad vastama (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Pammer ja Hotel Alpenhof, punkt 59), mitte tarbija mõiste määratlust, mistõttu peab sellel mõistel määruses nr 44/2001 olema sama ulatus kui Brüsseli konventsioonis.
- 32 Euroopa Kohus on Brüsseli konventsiooni artikli 13 esimese lõigu kohta juba leidnud, et kõnealuse sätte sõnastusest ja ülesandest tuleneb, et selles on silmas peetud üksnes eraõiguslikust isikust lõpptarbijat, kes ei tegele kutse- ega majandustegevusega (vt selle kohta 19. jaanuari 1993. aasta otsus kohtuasjas C-89/91: Shearson Lehman Hutton, EKL 1993, lk I-139, punktid 20 ja 22; 3. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-269/95: Benincasa, EKL 1997, lk I-3767, punkt 15; 20. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-464/01: Gruber, EKL 2005, lk I-439, punkt 35, ja eespool viidatud kohtuotsus Engler, punkt 34).
- 33 Euroopa Kohtu praktikast ilmneb samuti, et Brüsseli konventsiooniga tarbijalepingute valdkonnas kohtualluvuse kindlaksmääramist käsitlevate erinormide eesmärk on kaitsta sobivalt tarbijat kui teisest lepingupoolest, kes tegutseb oma kutse- ja majandustegevuse raames, tavaliselt majanduslikult nõrgemal positsioonil olevat ja õiguslikes küsimustes vähem kogenud lepingupoolt (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Gruber, punkt 34, ja eespool viidatud kohtuotsus Engler, punkt 39). Kõnealune eesmärk tähendab seda, et sel eesmärgil Brüsseli konventsiooniga ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskirjade kohaldamist ei laiendata isikutele, kelle puhul see kaitse ei ole õigustatud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Shearson Lehman Hutton, punkt 19).
- 34 Euroopa Kohus on sellest järeldanud, et ainult lepingud, mis on sõlmitud väljaspool igasugust majandus- ja kutsetegevust ja vastavaid eesmärke ning nendest sõltumatult ja mille ainus eesmärk on eratarbimise käigus rahuldada üksikisiku isiklike vajadusi, kuuluvad nimetatud konventsioonis seoses tarbija kaitsmisega ette nähtud erinormide kohaldamisalasse, samas kui selline kaitse ei ole õigustatud lepingute puhul, mille eesmärk on kutsetegevus (vt eespool viidatud kohtuotsus Gruber, punkt 36, ja vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Benincasa, punkt 17).
- 35 Tuleb aga tõdeda, et põhikohtuasja asjaoludel ei ole määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 tähenduses tarbija olemasolu tingimus täidetud.
- 36 Nimelt on selge, et põhikohtuasjas tagas vekslikäendaja selle äriühingu kohustusi, mille juhataja ta on ja milles tal on enamusosalus.
- 37 Järelikult, kuigi vekslikäendaja kohustus on abstraktne ja seega sõltumatu kohustusest, mis lasub vekslil väljaandjal, keda ta käendas, ei saa siiski – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 33 märkis – füüsilise isiku käendust, mis on antud seoses lihtveksliga, mis on välja antud äriühingu kohustuste tagamiseks, pidada antuks väljaspool igasugust majandus- ja kutsetegevust ja vastavaid eesmärke ning nendest sõltumatult, kui kõnealusel füüsilisel isikul on selle äriühinguga tihedad kutsealased sidemed, milleks on näiteks äriühingu juhtimine või selles enamusosaluse omamine.
- 38 Igal juhul ei piisa ainuüksi asjaolust, et vekslikäendaja on füüsiline isik, selleks et tuvastada, et ta on tarbija määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 tähenduses.
- 39 Neil asjaoludel ei ole vaja analüüsida, kas ülejäänud kaks tingimust selle artikli kohaldamiseks on täidetud.
- 40 Kõigist eespool esitatud kaalutlustest järeldub, et esimesele küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et füüsilist isikut, kellel on äriühinguga tihedad kutsealased sidemed, milleks on näiteks äriühingu juhtimine või selles enamusosaluse omamine, ei saa pidada tarbijaks selle sätte tähenduses, kui ta on andnud käenduse lihtvekslile, mis on välja antud sellele äriühingule krediitdilepingust tulenevate kohustuste tagamiseks. Seetõttu ei ole kõnealune säte

kohaldatav selle kindlaksmääramisel, milline kohus on pädev lahendama nõude, milles lihtveksli omanik, kelle asukoht on liikmesriigis, tugineb teises liikmesriigis elava vekslikäendaja vastu õigustele, mis tulenevad lihtvekslist, mis allkirjastati blankovekslina ja mida vekslit omanik hiljem täiendas.

Teine küsimus

- 41 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkt a on kohaldatav selle kindlaksmääramisel, milline kohus on pädev lahendama nõude, milles lihtveksli omanik, kelle asukoht on liikmesriigis, tugineb teises liikmesriigis elava vekslikäendaja vastu õigustele, mis tulenevad lihtvekslist, mis allkirjastati blankovekslina ja mida vekslit omanik hiljem täiendas.
- 42 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et selle küsimuse raames püüab eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks jõuda selgusele, kas lihtveksli omaniku ja vekslikäendaja vaheline õigussuhe on hõlmatud mõistega „lepingutega seotud asjad” määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses, ning teiseks teada saada, milline ulatus on selles sättes sisalduval mõistel „[paik], kus tuli täita asjaomane kohustus”, lihtveksli korral, mis on välja antud blankovekslina ja mida on hiljem täiendatud.
- 43 Sellega seoses tuleb sarnaselt käesoleva kohtuotsuse punktis 27 märgituga meenutada, et kuna määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a sõnastus on identne Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkti 1 esimese lausega, tuleb asuda seisukohale, et esimese sätte ulatus on samasugune kui teise oma (vt selle kohta 23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-533/07: Falco Privatstiftung ja Rabitsch, EKL 2009, lk I-3327, punktid 48 ja 56).
- 44 Järelikult selleks, et pädev kohus määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a alusel kindlaks määrata, tuleb jätkuvalt lähtuda põhimõtetest, mis tulenevad Euroopa Kohtu praktikast Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkti 1 kohta (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Falco Privatstiftung ja Rabitsch, punkt 57).
- 45 Mis puudutab esiteks määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses mõiste „lepingutega seotud asjad” tõlgendamist, siis tuleb märkida, et seda mõistet tuleb tõlgendada autonoomselt, tuginedes määruse ülesehitusele ja eesmärkidele, et tagada mõiste ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides. Seega ei saa seda mõista kui viidet kvalifikatsioonile, mille kohaldatav siseriiklik õigus annab siseriiklikus kohtus käsitletavale õigussuhtele (vt analoogia alusel eelkõige 17. juuni 1992. aasta otsus kohtuasjas C-26/91: Handte, EKL 1992, lk I-3967, punkt 10, ja 5. veebruari 2004. aasta otsus kohtuasjas C-265/02: Frahuil, EKL 2004, lk I-1543, punkt 22).
- 46 Kuigi määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkt a ei eelda lepingu sõlmimist, on kohustuse kindlakstegemine siiski selle sätte kohaldamiseks vajalik, kuna kohtualluvus määratakse selle sätte kohaselt paiga järgi, kus asjaomane kohustus täideti või tuleb täita. Seega ei saa mõistet „lepingutega seotud asjad” kõnealuse sätte tähenduses mõista nii, et sellega peetakse silmas olukorda, kus pool ei ole võtnud vabatahtlikult teise poole ees mingit kohustust (vt analoogia alusel 17. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-334/00: Tacconi, EKL 2002, lk I-7357, punktid 22 ja 23, ning eespool viidatud kohtuotsus Engler, punkt 50).
- 47 Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunktis a lepingutega seotud asjades ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskirja kohaldamine eeldab järelikult selle juriidilise kohustuse kindlakstegemist, mille isik on endale vabatahtlikult teise isiku ees võtnud ja millel põhineb hageja nõue (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Engler, punkt 51).

- 48 Mis puudutab sellise kohustuse esinemist põhikohtuasja asjaoludel, siis tuleb sarnaselt kohtujuristi ettepaneku punktis 45 tõdetuga märkida, et kuna käesoleval juhul kirjutas vekslikäendaja lihtveksli esiküljel märkusele „käendan” alla, nõustus ta vabatahtlikult tagama kõnealuse lihtveksli väljaandja kohustusi. Seega võttis ta allkirja andes kõnealuse sätte tähenduses vabatahtlikult endale kohustuse neid kohustusi tagada.
- 49 Asjaolu, et allkiri anti blankovekslina välja antud lihtvekslile, ei kummuta seda järeldust. Nimelt tuleb arvesse võtta seda, et kuna vekslikäendaja kirjutas alla ka kokkuleppele vekslit täiendamise kohta, nõustus ta vabatahtlikult tingimustega, mis puudutavad viisi, kuidas vekslit omanik seda lihtvekslit puuduvate andmete lisamise teel täiendab, isegi kui kõnealusele kokkuleppele allakirjutamine iseenesest ei toonud kaasa käenduse teket.
- 50 Sellega seoses tuleb rõhutada, et küsimus, kas puuduvate andmete lihtvekslile lisamine toimus kõnealust kokkulepet rikkudes, ei kuulu määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses mõiste „lepingutega seotud asjad” tõlgendamise juurde, vaid on pigem seotud kontrollimisega, et lihtvekslist tulenev maksekoht oli poolte vahel õiguspäraselt kokku lepitud, mistõttu puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus seda, kuidas tõlgendada kõnealuse sätte tähenduses mõistet „paik, kus tuli täita asjaomane kohustus”; seda mõistet analüüsitakse käesoleva kohtuotsuse punktis 52 ja sellele järgnevatel punktides.
- 51 Järelikult hõlmab määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses mõiste „lepingutega seotud asjad” õigussuhet blankovekslina välja antud ja hiljem täiendatud lihtveksli omaniku ja vekslikäendaja vahel.
- 52 Teiseks tuleb täpsustada selle sätte mõttes mõiste „paik, kus tuli täita asjaomane kohustus” tähendust.
- 53 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on sellega seoses tekkinud eelkõige küsimus, kas ta peab selle paiga kindlakstegemisel võtma arvesse ainult lihtvekslil märgitud andmeid või ka andmeid, mis sisalduvad kokkuleppes vekslit täiendamise kohta.
- 54 Tuleb meenutada esiteks, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunktis a sisalduv mõiste „kohustus” tähendab lepingust tulenevat kohustust, mille täitmata jätmisele viidatakse hagi põhjendamisel (vt analoogia alusel eelkõige 6. oktoobri 1976. aasta otsus kohtuasjas 14/76: De Bloos, EKL 1976, lk 1497, punkt 13; 15. jaanuari 1987. aasta otsus kohtuasjas 266/85: Shenavai, EKL 1987, lk 239, punkt 9, ja 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-256/00: Besix, EKL 2002, lk I-1699, punkt 44), ning teiseks, et paik, kus täideti või tuleb täita asjaomane kohustus, määratakse kindlaks seda kohustust reguleeriva õiguse kohaselt vastavalt vaidlust lahendava kohtu kollisiooninormidele (vt analoogia alusel eelkõige 6. oktoobri 1976. aasta otsus kohtuasjas 12/76: Industrie Tessili Italiana Como, EKL 1976, lk 1473, punkt 13; 28. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-440/97: GIE Groupe Concorde jt, EKL 1999, lk I-6307, punkt 32, ning eespool viidatud kohtuotsus Besix, punktid 33 ja 36).
- 55 Pealegi, arvestades liikmesriikide lepinguõiguses poolte tahte üldjuhul omistatavat tähtsust, piisab juhul, kui kohaldatav õigus võimaldab lepingupooltel selles õiguses kindlaks määratud tingimustel määrata kohustuse täitmise koha, kokkuleppes kohustuse täitmise koha kohta selleks, et käsitada määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses pädevana sama paiga kohut (vt analoogia alusel 17. jaanuari 1980. aasta otsus kohtuasjas 56/79: Zelger, EKL 1980, lk 89, punkt 5; 20. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-106/95: MSG, EKL 1997, lk I-911, punkt 30, ning eespool viidatud kohtuotsus GIE Groupe Concorde jt, punkt 28).
- 56 Tuleb siiski märkida, et kuigi pooled võivad vabalt kokku leppida lepinguliste kohustuste täitmise koha, ei saa nad ometi ainuüksi pädeva kohtu kindlaksmääramise eesmärgil määrata täitmise kohta, millel puudub igasugune tegelik seos lepingulise suhtega ja kus sellest suhtest tulenevaid kohustusi ei saaks lepingu kohaselt täita (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus MSG, punkt 31).

- 57 Arvestades asjaolu, et põhikohtuasjas kõne all oleva kohustuse täitmise koht on lihtvekslil sõnaselgelt märgitud, on eelotsusetaotluse esitanud kohus käesoleval juhul kohustatud niivõrd, kuivõrd kohaldatav õigus võimaldab kohustuse täitmise kohta valida, võtma kõnealust kohta arvesse pädeva kohtu kindlaksmääramisel vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunktile a.
- 58 Neil asjaoludel tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkt a on kohaldatav selle kindlaksmääramisel, milline kohus on pädev lahendama nõude, milles lihtveksli omanik, kelle asukoht on liikmesriigis, tugineb teises liikmesriigis elava vekslikäendaja vastu õigustele, mis tulenevad lihtvekslist, mis allkirjastati blankovekslina ja mida vekslit omanik hiljem täiendas.

Kohtukulud

- 59 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 15 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et füüsilist isikut, kellel on äriühinguga tihedad kutsealased sidemed, milleks on näiteks äriühingu juhtimine või selles enamusosaluse omamine, ei saa pidada tarbijaks selle sätte tähenduses, kui ta on andnud käenduse lihtvekslile, mis on välja antud sellele äriühingule krediitdilepingust tulenevate kohustuste tagamiseks. Seetõttu ei ole kõnealune säte kohaldatav selle kindlaksmääramisel, milline kohus on pädev lahendama nõude, milles lihtveksli omanik, kelle asukoht on liikmesriigis, tugineb teises liikmesriigis elava vekslikäendaja vastu õigustele, mis tulenevad lihtvekslist, mis allkirjastati blankovekslina ja mida vekslit omanik hiljem täiendas.
2. Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkt a on kohaldatav selle kindlaksmääramisel, milline kohus on pädev lahendama nõude, milles lihtveksli omanik, kelle asukoht on liikmesriigis, tugineb teises liikmesriigis elava vekslikäendaja vastu õigustele, mis tulenevad lihtvekslist, mis allkirjastati blankovekslina ja mida vekslit omanik hiljem täiendas.

Allkirjad